

Aanleiding

Op 9 april 2021 stuurt Groene Energie Kromme Rijn en Heuvelrug BV een brief aan de leden van de gemeenteraad van Wijk bij Duurstede. Wij, de werkgroep Groenberaad van de Vereniging Natuur en Milieu, IVN-afdeling Wijk bij Duurstede voelen ons niet direct aangesproken door die brief maar willen toch onze zienswijze op in de brief gedane beweringen geven. Dat doen we in deze notitie.

In de brief van de BV reageren de 8 initiatiefnemers van de biovergister in Cothen op berichten in de media, maar vooral op wat er in agenderingsverzoek 20210323, ingediend door de fracties van BurgerBelangen, D66 en DuurzaamWijk, staat. Dit agenderingsverzoek, waarin wordt opgeroepen tot een voorbespreking over de plannen en ontwikkelingen van de biovergister, is op 23 maart 2021 unaniem aangenomen.

Puntsgewijs gaan we hieronder in op de inhoud van de brief.

Stand van zaken

De installatie kent een geschiedenis van telkens aangepaste plannen, veranderende technieken en toegenomen verwerkingscapaciteit. De vraag is wat dit nog te maken heeft met de eerste aanvraag waar de gemeenteraad begin 2015 over gesproken heeft. De installatie wordt sindsdien steeds groter en complexer, de transparantie daarover ontbreekt. Zoals blijkt uit de notulen van de voorbespreking op 6 januari 2015 is er bewust voor gekozen om met een kleine aanvraag te beginnen om daarmee de MER-plicht te ontlopen, maar dat er na vergunningverlening zal worden opgeschaald. Een maximale capaciteit van 500 ton / dag wordt genoemd, ofwel 180.000 ton / jaar. De huidige installatie mag maximaal 90.000 ton / jaar verwerken, we zijn benieuwd of en zo ja wanneer, het allemaal weer groter gaat worden.

Meerdere malen is aangegeven dat de bouw gaat beginnen, dit is nooit waarheid geworden. Intussen zijn we zover dat de watervergunning zal verlopen in mei 2021. De SDE subsidies verlopen in maart 2022 (ruim 33 miljoen €) en in december 2022 (bijna 19 miljoen €), tenzij op deze data de installatie operationeel is. Er is bij RVO nog geen verlenging aangevraagd. Het is nog steeds onduidelijk of de financiering van het volledige project nu helemaal rond is. Op biomassakachels, een onderdeel van de installatie, is vanaf 1 januari 2020 al geen subsidie meer te krijgen.

Voortraject

Voor veel mensen kwam de aankondiging in 2015 dat er een biovergister gebouwd zou worden als een complete verrassing. De informatieavonden zijn niet breed aangekondigd. Wij hebben gehoord van mensen die op de informatieavond in Cothen zijn geweest dat ze zich geïntimideerd voelden toen ze kritische vragen durfden te stellen. De avond in het gemeentehuis was een avond over het energievraagstuk en duurzaamheid op 18 september 2018, maar toen waren de vergunningen al lang rond. Ook nu blijkt dat de meeste bewoners uit de omgeving niet of nauwelijks op de hoogte zijn. Sterker nog, pas in 2021 als de geruchten aanzwellen, besluiten omwonenden om de handen ineen te slaan op dit dossier. Er is onvoldoende gezorgd voor draagvlak.

Mestoverschot

Nederland heeft een mest-, of beter een mineralenoverschot. Dat komt doordat voer uit het buitenland wordt aangeleverd terwijl de restproducten hier achterblijven. De mestverwerkingwet verplicht om het overschot aan mest te verwerken. Boeren hebben geen mestoverschot als de voerwinning en mestplaatsing in balans zijn op het eigen bedrijf (circulair), of als ze het overschot laten

verwerken (bijvoorbeeld exporteren). Covergisten is geen toegestane manier om van het overschot af te komen, daar is meer voor nodig.

De mineralen die in de biovergister gaan komen er gewoon ook weer uit. In een covergister komen zelfs meer mineralen uit dan er aan dierlijke mest in gaat omdat er afvalproducten bijgemengd worden. Het mineralenconcentraat wordt aangeprezen als kunstmestvervanger. Echter, daar kunnen door de bijmenging stoffen in zitten die giftig kunnen zijn voor de bodem. Ook is er daarnaast toch vaak ook nog weer aanvullend kunstmest nodig. Uitrijden van vervuild concentraat (zware metalen, veemedicatie, pesticiden) op het land kan ervoor zorgen dat deze in de voedselketen terecht komen. De dikke fractie die overblijft moet meestal worden geëxporteerd, maar wie wil het hebben?

CO₂

Biogas bevat CO₂ dat door de installatie wordt afgevangen bij het op Slochterenkwaliteit brengen. CO₂ is toxisch en gevaarlijk. Zelfs als al de CO₂ uit het biogas wordt afgevangen en per vrachtwagen afgevoerd, is er geen zekerheid dat het gas niet toch weer in de lucht komt (door bijvoorbeeld ventilatie in de kassen). Er is geen sprake van vermindering van CO₂ uitstoot, maar van een verplaatsing van 12.000 ton CO₂ per jaar. Bovendien is er plaatselijk een directe CO₂ uitstoot van de biomassakachel en de fakkel (4.400 ton / jaar), onduidelijk is of en hoe die worden afgevangen en afgevoerd.

In de brief staat ten onrechte dat er 6.000 ton / jaar wordt afgevangen, maar dat was de situatie voordat er coproducten werden bijgemengd. Met coproducten erbij gaat het om 12.000 ton / jaar volgens de vergunningen. De initiatiefnemers kennen blijkbaar hun eigen installatie niet.

Groen gas en biogas

Groen gas is op Slochterenkwaliteit gebracht biogas, de samenstellingen komen overeen want anders mag het niet worden ingevoerd in het gasnet. Het eindproduct groen gas is dus net zo schadelijk als aardgas, op dit punt klopt de bewering in de brief. Verschillen in schadelijkheid van de productieprocessen van aardgas versus groen gas zullen er zijn, maar welk productieproces schadelijker is kan niet eenvoudig worden aangeven.

Subsidiereregelingen, algemeen belang en duurzaamheid

Zowel economische als milieukundige inzichten hebben bij wetenschappers, burgers en politici de mening over (subsidiëring van) groen gas doen kantelen. Perspectieven zijn verbreed onder andere door de relatie te leggen met duurzame energie, klimaat en natuurherstel. Er gaan steeds meer stemmen op om het gebruik van biomassa voor het opwekken van energie aan banden te leggen.

De Landbouwvisie provincie Utrecht geeft al in 2018 aan dat de bijdrage voor het energievraagstuk beperkt is. *“De bijdrage van mestvergisting aan de energieproductie voor derden is beperkt vanwege de lage energiedichtheid van mest. Mestvergisting is alleen met hoge subsidies rendabel. Er is bij mestvergisting (in tegenstelling tot windenergie en zonne-energie) weinig perspectief op efficiëntieverbetering door technologische ontwikkeling. Maar mestvergisting kan wel een rol spelen om bij energie intensieve bedrijven de productie van warmte te verduurzamen, als overgangssituatie, totdat er gas-loze alternatieven beschikbaar zijn. Bij de locatiekeuze voor mestvergisters is het van belang om ook rekening te houden met mogelijke risico's voor de omgeving. Vanuit waterkwaliteit is terughoudendheid gewenst, vanwege het risico op verontreiniging van oppervlaktewater*

Als je de energiebalans van deze installatie kijkt is de netto energieopbrengst laag, zeker in vergelijking met de € 52 miljoen subsidie. Het grote probleem komt als na 12 jaar de SDE subsidie wegvalt; op dat moment is de biovergister ineens zwaar verlieslatend (zie de berekening in de brief), met alle risico's van dien.

Omvang

De biovergister in Cothen wordt met 90.000 ton / jaar de grootste in Utrecht. In Duitsland staan veel kleine biovergisters bij boerenbedrijven. Dit komt vanwege een subsidieregeling om op het eigen bedrijf de eigen mest en reststromen in te zetten voor de productie van elektriciteit ten behoeve van het eigen bedrijf (achter de meter). Door de grote groei van het aantal vergisters is de beschikbaarheid van reststromen in Duitsland echter vrijwel opgedroogd en onbetaalbaar geworden. Met het telkens groter worden van de installatie in Cothen neemt ook de milieubelasting evenredig toe.

Logistiek

Bij 24 representatieve transporten per dag (29 vergund) neemt het zware vrachtverkeer op de N229 met bijna 60% toe. Een deel van het transport zal lokaal zijn, maar er zullen ook transporten van en naar regionale en zelfs verdere bestemmingen bij zijn (kassen?). De WHO-norm voor fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) worden straks overschreden op deze plek.

In de brief wordt overigens gesproken over 12 transporten per dag, terwijl dat er volgens de laatste vergunning 24 zijn in de representatieve situatie. Ook hier kennen de initiatiefnemers hun eigen installatie niet.

Stankoverlast en calamiteiten

De meldingen over overlast en calamiteiten bij biovergisters zijn niet meer te tellen. Dat geldt ook voor installaties die zich op papier aan de vergunningen en de wet houden. Aanbevelingen om een meetsysteem voor geuroverlast op te stellen zijn niet overgenomen. In de pers lezen we dat er toch weer sleufsilos in de buitenlucht komen voor gras (AD 8 april 2021). Bovendien brandt de fakkel volgens de documenten gemiddeld een half uur per dag, onbekend is hoeveel stank en ongewenste stoffen die gaat uitstoten. Er is weinig kans op technische verbeteringen bij de biogas centrales. Daarenboven hebben controlerende instanties onvoldoende uitvoeringscapaciteit en kunnen nauwelijks preventief optreden. Dit geeft geen vertrouwen.

Fraude

Ook hier zijn de voorbeelden legio dat dit een zeer gevoelige sector is. Trend is dat steeds meer afvalverwerkers instappen in biogasinstallaties om op die manier van lastige (dus dure) afvalstoffen af te komen. Het openbaar ministerie heeft hier een heel rapport aan geweid, 'Co-vergisting: duurzame energie of afvallozing' van november 2016. Ook provincies, de NVWA, RVO en omgevingsdiensten hebben hieraan meegeschreven. Uit het rapport komt een beeld naar voren van woekerwinsten in de afvalsector ten koste van gezondheid en milieu.

De initiatiefnemers zijn ook maar afhankelijk van hun toeleveranciers of de toeleveranciers van hun toeleveranciers. Toezicht is complex, vaak alleen op papier, zeer sporadisch en versnipperd; dat wordt bij deze installatie niet anders. Alleen de grote calamiteiten komen aan het licht, vaak op aangeven van omwonenden en milieuorganisaties. Wij delen de zorgen van de overheid, mensen zijn veroordeeld (Putten) en installaties gesloten (Bunschoten).

Mediaberichten

De media veroorzaken of verzinnen de problemen niet, zij berichten erover. De wetgeving over mesthandel, bewerking en verwerking wordt niet zonder reden aangescherpt. Niemand zit te wachten op een fabriek die potentieel gevaar oplevert voor de omgeving of de volksgezondheid. Bij hoeveel biovergisters in Nederland wordt op dezelfde manier als nu in Cothen voorgesteld winstgevend

gewerkt? Bij hoeveel wordt schoon en veilig gewerkt? Extra strenge regels en boetes voorkomen niet dat er telkens veel misgaat. De oorspronkelijke pleitbezorger en aanjager, Cees Veerman, oud minister van LNV, is intussen openlijk geen voorstander meer van dit soort installaties. Volgens RVO staan in Nederland op 1 februari 2021 op 157 locaties biovergisters (antwoord van de minister op kamervragen).

Niet-benoemde zaken

- De transparantie over wat hier gaat gebeuren ontbreekt. Telkens andere plannings- en veranderende kerndata, op vragen om informatie wordt niet gereageerd.
- Een realistische prognose over hoeveel energie er netto overblijft ontbreekt. Hoeveel energie moet erin voordat er ook maar iets uit komt, worden energiebesparende maatregelen genomen, duurzame energiebronnen benut?
- Er ontbreekt informatie of aan alle voorwaarden uit alle vergunningen is voldaan (technisch en procedureel), zoals bijvoorbeeld energiebesparingsprotocollen, een keerwal tegen weglekken en een incidentenplan.
- Wie hebben geld in dit project gestoken, zijn alle investeerders getoetst aan de wet Bibob?

Op de verbetervoorstellen en op de rapportage van de werkgroep Groenberaad van de VNMW is door initiatiefnemers niet gereageerd, hoewel ze hadden toegezegd naar verbetermogelijkheden te zullen kijken. Er werd zelfs een budget van € 100.000 in het vooruitzicht gesteld. Gedurende vier weken voor de publicatie van het rapport eind 2019 is de gelegenheid geboden te reageren, daar is geen gebruik van gemaakt.

Tenslotte

De brief is gericht aan de leden van de gemeenteraad in Wijk bij Duurstede. Pas in maart 2017 hoorden wij van deze fabriek en sinds die tijd hebben wij hier veel over geleerd. Die kennis willen we niet ongebruikt laten en daarmee enige nuance in de 'niets aan de hand' antwoorden van de BV aanbrengen. Voor meer informatie verwijzen we naar ons rapport De biovergister in Cothen, die te vinden is op de pagina van de werkgroep Groenberaad van de VNMW (www.ivn.nl/vnmw).

Werkgroep Groenberaad, Vereniging Natuur en Milieu / IVN-afdeling Wijk bij Duurstede.

Versie 1.2, 15-04-2021.